

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

1-5 EKİM 2018 / ANKARA

KONGREYE SUNULAN BİLDİRİLER

V. CİLT

GÖÇ VE İSKÂN

İKTİSAT TARİHİ

VAKIFLAR TARİHİ

TÜRK TARİH KURUMU

**XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ
V. CİLT**

GÖÇ VE İSKÂN
İKTİSAT TARİHİ
VAKIFLAR TARİHİ

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
T Ü R K T A R İ H K U R U M U Y A Y I N L A R I
VIII. Dizi - Sayı: 35^c

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

Ankara: 1-5 Eylül 2018

KONGREYE SUNULAN BİLDİRİLER

V. CİLT

GÖÇ VE İSKÂN
İKTİSAT TARİHİ
VAKIFLAR TARİHİ

Hazırlayanlar

Semiha NURDAN – Muhammed ÖZLER

ANKARA, 2022

Atatürk Kùltür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 28.01.2022 tarihli ve 834/20 sayılı kararı gereği e-kitap olarak yayımlanmıştır.

e-ISBN: 978-975-17-5111-9 (tk.)
978-975-17-5116-4 (5.c)

Baskı

Kuban Matbaacılık Yayıncılık
İvedik Organize San. Matbaacılar Sitesi
1514. Cadde No: 20 06190 İVOGSAN - ANKARA
Tel: 0 312 395 20 70 Faks: 0312 395 37 23
Sertifika No: 47331

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

Cumhurbaşkanı

Sayın RECEP TAYYİP ERDOĞAN'ın

Koruyucu Başkanlığında

Türk Tarih Kurumu tarafından düzenlenmiştir.

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

KOMİTE BAŞKANI

Refik TURAN

HAZIRLIK KOMİTESİ

Refik TURAN	Güray KIRPIK
Birsel KÜÇÜKSİPAHIOĞLU	Abdurrahman UZUNASLAN
M. Ali ÇAKMAK	Zeki ERASLAN
Nagehan ÜSTÜNDAĞ	Şengül DEMİREL
Birkan SOYKAN	Selin Adile EREN
Uğur Cenk Deniz İMAMOĞLU	Uğur ÖZÇELİK
Semiha NURDAN	

YAYIN KOMİTESİ

Birol ÇETİN	Hüseyin Murat YÜCEL
Ahmet KILINÇ	Semiha NURDAN
Muhammed ÖZLER	

TASHİH KOMİTESİ

Semiha NURDAN	Muhammed ÖZLER
Elif AYDINBAŞ	Mehmet Ali ÖZKAN
Gökhan KOÇ	Sevilay DEMİREZEN
Hande Yaren KARACABEY	Ceyda UÇAR
Sevcan TATAR	Kübra GÜNEY
Selma EFELER GÜMÜŞKAYA	Işıl Tuana AKGÜL
Şengül TOUMPAN	Abdülkadir BİNİCİ
Sadiye İLHAN	İzzettin KAYA
İbrahim ULUSAN	Kadir DEMİREL
Ahmet Emin VARILCI	Haşim KOÇ

İÇİNDEKİLER

BU CİLTTE BİLDİRİSİ OLANLARIN ALFABETİK LİSTESİ	XI
SUNUŞ	XV

SEKSİYON X GÖÇ VE İSKÂN

AIDA AMİRKHANOVA: <i>Kymyks - Muhajiran in Turkey</i>	1
AYŞE KARAPINAR: <i>Anadolu'dan Balkanlara Yapılan İskânın Özellikleri: Bulgaristan Örneği</i>	9
BİLGE YASEMİN ALABAŞ: <i>Kerkük'ten Türkiye'ye Yapılan Göçler (1980-1991)</i>	23
ELMİRA ZULPİHAROVA: <i>Ahıska Türklerinin Kazakistan'a Sürgünü</i>	41
ELNUR NECİYEV: <i>Anadolu'dan Safevi Devleti'ne Göçler: Sebepleri ve Sonuçları</i> ..	55
HATİCE YILDIRIM: <i>Balkan Göçmenlerinin Lüleburgaz'da İskân (1950-1960)</i>	67
KİDİRNİYAZOV DANİYAL: <i>19. Yüzyılın 50'li Yılların Sonunda -60'lı Yılların Başında Kuzey Kafkasya ve Kürm'da Yaşayan Nogayların Türkiye'ye Yer Değiştirmesi</i>	83
LIUBOVİ ÇİMPOEŞ: <i>Azak Bölgesi Gagauzların Yerleşme Tarihi, Bugünkü Kimlikleri ve Durumu</i>	95
MAİSARAT MUSAEVA: <i>Dagestan Diaspora in Turkey: Ethnographic Review</i> ..	109
KHUSNİDDİN MAMADALİEV: <i>Migration Processes in Central Asia in The 9th-12th Centuries</i>	121
MUHAMMED KÖSE: <i>İngiltere Konsolosluk Raporlarında 1878 Yılında Türkiye Avrupa'sının Demografik Yapısı</i>	129
MUSTAFA ÇOLAK: <i>Alman Siyonistleri ve Sadrazam Talat Paşa: Yahudilere Yurt Bulma Meselesi</i>	173

MUSTAFA ŞAHİN: <i>Seditîler Mar 'aşîler ve Kara Tatarlar Örneğinde Emîr Timur'un Göç ve İskân Politikasının Değerlendirilmesi</i>	193
PETEK ERSOY İNCİ: <i>1950-1960 Yılları Arasında Yugoslavya'dan Türkiye'ye Göç Eden Müslümanların İskânı: İzmir'in Bornova İlçesine Bağlı Çamdibi ve Altındağ Mahalleleri Örneği</i>	217
ROBERT CHENCINER - MAGOMEDKHAN MAGOMEDKHANOV: <i>The Role of The Ottoman Empire in The Fate of Dagestani Muhajirs</i>	239
TAHİR ŞAHBAZOV: <i>XIX. Yüzyılda Azerbaycan'a Hristiyan Göçleri: Sebepler ve Sonuçlar</i>	245
ÜLKÜ KÖKSAL: <i>Türk Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonu ve Faaliyetleri</i> ..	263
VİDADİ UMUDLU: <i>1894. Yılında Azerbaycan'ın Areş Kazası'ndan (Gence Vilayeti) Osmanlı Devleti'ne Göçler</i>	285
ZAIRA İBRAGİMOVA: <i>Polemic of The Dagestan Theologians About the Necessity of Hijra (End of 19th - Beginning of 20th Century)</i>	295

SEKSİYON XI İKTİSAT TARİHİ

AYŞE AYDIN: <i>Şum Marmor-Handel in Kilikien und Isaurien in Frühbyzantinischer Zeit</i>	305
ÇİĞDEM GÜRSOY: <i>Vasi Yönetiminden Eytam Sandığına: Eytam Emvalinin Değerlendirilmesinde Kullanılan Finansal Araçlar ve Uygulamaları</i>	321
EMRE SARAL - EMİNALP MALKOÇ: <i>Erken Cumhuriyet Döneminde İstanbul'da Turizm Etkinlikleri ve Turizmi Geliştirme Çabaları (1923-1938)</i>	345
FATİH DAMLIBAĞ: <i>Elektrik Enerjisinin Osmanlı Devleti'ndeki Yayılma Aşamaları</i>	367

GÜNVER GÜNEŞ - MÜSLİME GÜNEŞ: <i>Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Küçük Menderes Havzasında Madencilik</i>	381
HÜSEYİN DOĞRAMACIOĞLU: <i>Millî Mücadele Yıllarında Anadolu'da İktisadî Hayat</i>	403
İBRAHİM ŞİRİN: <i>İngilizlerin Osmanlı'yı Yarı Sömürgeleştirme ve Pazarlaştırma Stratejileri, Aktörler, Araçlar: Tüccardan Elçiye, İmtiyazdan Fuar'a</i>	411
MEHMET ALİ ÜNAL: <i>Mukataa Defterlerine Göre XVII. Yüzyıl Başlarında Halep'in İktisadî Vaziyeti</i>	431
MERVE ÜNER: <i>Birinci Dünya Savaşı'nda Ruslara Esir Düşen Türk Askerleri Üzerinde Bolşevik İhtilali'nin İktisadi Yansımaları</i>	455
ÖNDER DENİZ: <i>Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Grevlerin Çalışma Hayatındaki Yeri</i>	469
ÖZGE TOGRAL: <i>19. Yüzyılda Tuna Nehri Havzasında Balıkçılık Faaliyetleri</i> ..	483
TEMEL ÖZTÜRK: <i>Trabzon Kadı Sicillerindeki Fiyat Kayıtları (1735-1745): Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme</i>	503
TERANE RÜSTEMOVA: <i>Arap Kaynaklarında Azerbaycan Petrolü Hakkında Bilgiler</i>	521
TİĞİNÇE OKTAR - MEHTAP ÖZDEĞER: <i>Osmanlı'da Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Müslüman Kadın Gedikleri</i>	533
YASİN MERAL: <i>Tanzimat Dönemi'nde (1839-1876) İstanbul'da İbrani Matbuatı</i>	547
ZAFER KARADEMİR: <i>Osmanlı Kent Ekonomilerine İltizam Sisteminin Etkisi: Saruhan Sancağı - Manisa Kazası Örneği (16 - 17. YY)</i>	565
ZEKİ ÇEVİK - EZGİ AYDOĞMUŞ: <i>1926 Senesi Balıkesir Ticaret ve Sanayi Odası Salnamesi'ne Göre Balıkesir'in Tarım Panoraması</i>	585
ZEYNEP GÜNGÖR: <i>Aragon Kralığı ile Memlûklar Arasındaki Ticari İlişkiler</i> .	599

SEKSİYON XII

VAKIFLAR TARİHİ

ADNAN TORUN - HAKKI ŞAHİN: <i>1866-1880 Dönemi Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivindeki Kudüs-i Şerif 'e Ait Vakıf İlişkili Tapu Kayıtları</i>	611
AHMET KÖÇ: <i>XVI. Yüzyılda Silistre Sancağı'nda Para Vakıflarının Gelişimi</i>	627
ARİYAJAV BATCHULUUN: <i>1272 Tarihli Nur Ad-Din Vakfiyesinde Geçen Bazı İsimler Üzerine</i>	645
EYÜP SALİH: <i>Makedonya'da Osmanlı Döneminde Kurulan Vakıflar ve Ohrizade Sinanuddin Yusuf Çelebi Vakfiyesi</i>	655
MEHMET BULUT - MEHMET TUĞRUL: <i>Osmanlı Dönemi Rumeli Vakıfları ve Şehirleşme: Prizren ve Filibe Vakıfları Örneği</i>	677
MUHAMMED CEYHAN: <i>Mahkeme-i Evkâf: Teşekkülü, İşleyişi ve Lağvedilmesi</i>	711
MURAT SERDAR SAYKAL: <i>Türk Hukuk Tarihinde Vakıf Kurumunun Tüzel Kişiliği</i>	729
MUSTAFA ALKAN: <i>Sultan II. Abdülhamid'in Vakıfları</i>	749
NİLGÜN ÇEVRİMLİ: <i>Vakfiyelere Göre Osmanlı'da Kayık ve Kayık-Hâne Vakıfları</i>	763
NİLÜFER ALKAN GÜNAY: <i>18. Yüzyılda Selâtin Evkâfı Mukataalarının İşleyişi: Sultan Orhan Gazi Evkâfı Mukataası Örneği</i>	783
OSMAN TAŞKIN: <i>Ebu Eyyüb Ensari Vakfi'nin 1706-1825 Yılları Arası Vakıf Muhasebesi</i>	795
RAHMAN ADEMİ: <i>Kalkandelen Para Vakıfları</i>	821
SEDAT GÜMÜŞTAŞ: <i>Vakıf Muhasebe Kayıtlarına Göre Bursa'da 1759-1824 Yılları Arasında Kalaycıyan Esnafı Hırfet Vakıflarının Mali ve Ekonomik Faaliyetleri</i>	843

BU CİLTTE BİLDİRİŞİ OLANLARIN ALFABETİK LİSTESİ

SEKSIYON X GÖÇ VE İSKÂN

AIDA AMİRKHANOVA	1
AYŞE KARAPINAR	9
BİLGE YASEMİN ALABAŞ	23
ELMİRA ZULPİHAROVA.....	41
ELNUR NECİYEV.....	55
HATİCE YILDIRIM	67
KİDİRNİYAZOV DANİYAL.....	83
LİUBOVİ ÇİMPOEŞ.....	95
MAİSARAT MUSAEVA	109
KHUSNİDDİN MAMADALİEV	121
MUHAMMED KÖSE	129
MUSTAFA ÇOLAK	173
MUSTAFA ŞAHİN	193
PETEK ERSOY İNCİ	217
ROBERT CHENCINER - MAGOMEDKHAN MAGOMEDKHANOV	239
TAHİR ŞAHBAZOV	245
ÜLKÜ KÖKSAL	263
VİDADİ UMUDLU	285
ZAIRA İBRAGIMOVA.....	295

SEKSIYON XI
İKTİSAT TARİHİ

AYŞE AYDIN	305
ÇİĞDEM GÜRSOY	321
EMRE SARAL - EMİNALP MALKOÇ	345
FATİH DAMLIBAĞ	367
GÜNVER GÜNEŞ - MÜSLİME GÜNEŞ	381
HÜSEYİN DOĞRAMACIOĞLU	403
İBRAHİM ŞİRİN	411
MEHMET ALİ ÜNAL	431
MERVE ÜNER	455
ÖNDER DENİZ	469
ÖZGE TOGRAL	483
TEMEL ÖZTÜRK	503
TERANE RÜSTEMOVA	521
TİĞİNÇE OKTAR - MEHTAP ÖZDEĞER	533
YASİN MERAL	547
ZAFER KARADEMİR	565
ZEKİ ÇEVİK - EZGİ AYDOĞMUŞ	585
ZEYNEP GÜNGÖR	599

SEKSIYON XII
VAKIFLAR TARİHİ

ADNAN TORUN - HAKKI ŞAHİN	611
AHMET KÖÇ	628
ARİYAJAV BATCHULUUN	645

EYÜP SALİH	655
MEHMET BULUT - MEHMET TUĞRUL.....	677
MUHAMMED CEYHAN.....	711
MURAT SERDAR SAYKAL	729
MUSTAFA ALKAN.....	749
NİLGÜN ÇEVİRİMLİ	763
NİLÜFER ALKAN GÜNAY	783
OSMAN TAŞKIN.....	795
RAHMAN ADEMİ.....	821
SEDAT GÜMÜŞTAŞ	843

SUNUŞ

“Türk ve Türkiye tarihini çağdaş, sosyal bilim anlayışıyla araştırmak ve yaymak; bu alandaki araştırmaları desteklemek ve toplumdaki tarih bilincini geliştirmek” misyonu çerçevesinde faaliyetlerini yürüten Türk Tarih Kurumu, milli bir tarihsel kimliğin oluşmasında geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemli bir rol üstlenmiş bulunmaktadır.

Dünyayı hâkimiyeti altına alan küreselleşme süreci, köklü milli ve manevi değerleri olmayan veya bunları gereği gibi koruyamayan kültürleri yok ederek milletleri öz kültürlerinden uzaklaştırabilmektedir. Gerek dünyada gerekse bulunduğumuz coğrafyada yaşanan olaylara bakıldığında tarih ve millî kültür bilincine sahip, geçmişten ders çıkarmayı bilen milletlerin her türlü zorluğa karşı kendi varlıklarını korudukları görülecektir. Bu nedenle Türk Tarih Kurumunun insanlığa, tarihe ve geleceğe karşı görev ve sorumlulukları oldukça önemlidir. Bu bağlamda, Kurumumuzun görev ve sorumluluklarında biri de yeni bulguları ve bilimsel konuları tartışmak üzere toplantılar, kongreler düzenlemektir. Bu toplantı ve kongrelerin en önemlisi Türk Tarih Kongreleridir. Dünyada kendi alanında en saygın kongreler arasında yer alan Türk Tarih Kongrelerinin ilki Atatürk’ün direktifiyle 2-11 Temmuz 1932’de yeni Türk tarih tezinin ve tarih eğitiminde izlenecek yolun öğretmenlere anlatılması amacıyla toplanmış, daha sonra uluslararası nitelik kazanmıştır. Türk Tarih Kongreleri, Türk tarihi ile Türkiye tarihinin önemli olaylarının aydınlatılmasına büyük katkılar sağlamış, ülkeler ve insanlar arasındaki kültürel bağların kurulmasına ve geliştirilmesine de olumlu hizmetlerde bulunmuştur.

Türk ve Türkiye tarihi üzerindeki araştırmalara ve Tarih Kongrelerine gösterilen ilgi o zamandan beri giderek artmıştır. Cumhurbaşkanlarımızın himayetlerinde bugüne kadar sürdürülen Tarih Kongrelerinin XVIII’incisine yurtiçi ve yurtdışından yaklaşık 800 bilim insanı katılmıştır.

1-5 Ekim 2018 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen XVIII. Türk Tarih Kongresi; *Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti, Osmanlı Tarihi ve Medeniyeti, Türk Dünyası Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Kültür ve Medeniyetler Tarihi, Din ve Mezhepler Tarihi, Roma ve Bizans Tarihi ve Medeniyeti, Bilim ve Teknoloji Tarihi, Askerî Tarih, Ayaklanmalar, İsyanlar, Darbeler ve İhtilaller Tarihi, Türk-Ermeni İlişkileri, Tarihçilik, Tarihi Coğrafya, Tarih, Şehir ve Mimari, Göç ve İskân, Türk Dili ve Edebiyatı Tarihi, İktisat Tarihi, Hukuk ve Diplomasi, Arkeoloji, Sanat Tarihi, Vakıflar Tarihi, Hatıralar, Biyografiler, Otobiyografiler* başlıkları altında icra edilmiştir. Bilim insanları ve araştırmacılar, zikredilen konu başlıkları çerçevesinde Türk tarihinin farklı dönem ve alanlarını ele almıştır. Kongrede sunulan tebliğlerin önemli bir kısmını içeren elinizdeki bu eser Türk tarihi hakkında kapsamlı metinler içermektedir.

Bildiri kitabı hazırlanırken kongre program kitapçığındaki konu başlıklarına göre kitabın içindekiler dizini hazırlanmış ve bildiriler on iki ciltte toplanmıştır. Kongre sırasında yoğun bir ilgi gören tebliğlerin bir yayın hâline getirilmesiyle daha geniş kitlelere ulaştırılması umulmaktadır.

Prof. Dr. Birol ÇETİN
Türk Tarih Kurumu Başkanı
Ankara, 2022